

Manažerský souhrn

V Královéhradeckém kraji působí 83 středních a 11 vyšších odborných škol, jejichž oborová nabídka je poměrně široká. Střední a vyšší odborné školy působící v kraji nabízí obory vzdělání ve 28 oborových skupinách z celkového počtu 31 skupin oborů vyučovaných ve SŠ a VOŠ v ČR. Naplněnost jednotlivých oborů v čase se mění. Vliv na naplněnost oborů má demografický vývoj kraje – počet obyvatel ve věkové skupině 15 až 19 let v posledních letech klesá, od roku 2017 se začne zvyšovat. Klesající počet žáků SŠ a studentů VOŠ bude mít dopad také na trh práce; podle informací od zaměstnavatelů v kraji se nedostatek kvalifikovaných pracovníků projevuje již nyní. Nejvíce naplněny jsou obory vzdělání ze skupiny oborů 79 Obecná příprava (obory vzdělání gymnázií), počet žáků v těchto oborech tvoří kolem 27,8 % všech žáků SŠ (do tohoto počtu jsou zahrnuti i žáci nižšího stupně víceletých gymnázií), resp. 21,2 % všech žáků SŠ (do tohoto počtu nejsou zahrnuti žáci nižšího stupně víceletých gymnázií). Obory vzdělání oborové skupiny 79 Obecná příprava nabízí 21 středních škol v kraji. Další nejvíce žádanou skupinou oborů ze strany žáků/studentů je 23 Strojírenství a strojírenská výroba (15 SŠ), na třetím místě je 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (17 SŠ). Největší pokles absolutního počtu žáků zaznamenala skupina oborů 66 Obchod (7 SŠ), za deset let poklesl počet žáků o 76,8 %, dále poklesl zájem o 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika (11 SŠ) a 37 Doprava a spoje (2 SŠ). Mezi nezaměstnanými absolventy je cca 30 % absolventů technických oborů, zbytek nezaměstnaných absolventů se vzdělávalo v oborech netechnických. Absolventi poptávaní na trhu práce nejsou dle zaměstnavatelů dostatečně připraveni na výkon své profese, což je údajně dáno sníženými nároky na předpoklady ke vzdělávání, nedisciplinovaností žáků, vědomostní, morální a sociální nepřipraveností, ale i nízkou intenzitou spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Dle cílů a priorit uváděných v regionálních dokumentech je jednou z rozvojových priorit kraje udržení kvalitních lidských zdrojů v regionu. K naplnění priority jsou nastaveny tyto cíle:

- zajistit provázanost škol s trhem práce,
- podpořit oblast vzdělávání dospělých, dalšího profesního vzdělávání včetně procesů uznávání kvalifikací,
- podpořit rozvoj technických oborů nejen na středních a vyšších odborných školách, ale také na úrovni vysokoškolské,
- poskytnout podporu pro činnost kariérových poradců ve školách,
- rozvíjet klíčové kompetence žáků všech věkových skupin, včetně rozvoje kreativity, podnikavosti, iniciativy a gramotností.

Vize projektu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání je v souladu s prioritami kraje a zní:

Vzdělávací systém v Královéhradeckém kraji je otevřený a dynamicky se rozvíjející v souladu s celkovým vývojem společnosti a s ohledem na specifika území.

- **Kariéroví poradci poskytují žákům a studentům ve školách kariérové poradenství na míru. Žáci a studenti jsou díky vyškoleným poradcům s dostatečnými pracovními kompetencemi, zajištěné spolupráci škol a firem a ostatních aktérů kariérového poradenství v regionu, náležitě připraveni na vstup do profesního života.**
- **Žáci díky aktivitám v rámci výuky na školách i mimo výuku, zaměřených na podporu iniciativy a podnikavosti, dobře rozpoznávají příležitosti k osobním, profesním a/nebo obchodním činnostem.**
- **Žáci jsou motivováni k polytechnickému vzdělávání a rozvíjejí své zájmy v technických, matematických, přírodovědných a environmentálních oborech z vlastní iniciativy i za podpory**

školy a školských zařízení, pedagogů, rodiny i celé společnosti; žáci jsou dostatečně připraveni na výkon své profese či další oborové/specializované studium a společnost uznává jejich schopnosti, dovednosti a znalosti v oblasti polytechniky a napomáhá k jejich dalšímu rozvoji.

- Celoživotní učení, resp. další vzdělávání, je součástí osobního i profesního vývoje každého jedince; rozvíjí jeho schopnosti, vědomosti a dovednosti; přispívá k snazší adaptabilitě a flexibilitě na trhu práce.
- Prestiž odborného vzdělávání, především řemeslných a technických oborů prioritně orientovaných na spolupráci se zaměstnavateli a dalšími relevantními subjekty stoupá, žáci jsou dostatečně flexibilní, adaptabilní a připraveni na výkon své profese či další studium; společnost uznává jejich schopnosti, dovednosti a znalosti v oblasti.
- Středoškolské a vyšší odborné vzdělávání je dostupné žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami při zachování kvality výuky a též žákům a studentům nadaným, kterým je možné rozšířit obsah vzdělávání nad rámec stanovený příslušným vzdělávacím programem.
- U žáků je systematicky rozvíjena čtenářská a matematická gramotnost napříč předměty, jsou rozvíjeny jejich klíčové kompetence.

Definovaného stavu dosáhneme v těchto oblastech:

Kariérové poradenství

V oblasti kariérového poradenství byl vydefinován následující klíčový problém: „Nedostatečná podpora žáků při volbě povolání“. Mezi hlavní příčiny patří nepříznivé podmínky pro realizaci kariérového poradenství na SŠ, nedostatečná teoretická a praktická připravenost pedagogů vykonávat kariérové poradenství a nedostatečná podpora žáků při volbě povolání a rovněž i nedostatečná spolupráce školy a dalších aktérů kariérového poradenství v regionu. Problém bude řešen zajištěním fungujícího kariérového poradenství zaměřeného na volbu vzdělávací a profesní dráhy žáka, podpořením specifických aktivit zaměřených na rozvoj kompetencí kariérového poradce pro pedagogické pracovníky, podpořením žáka při orientaci ve volbě své profesní kariéry, rozšířením fungující spolupráce škol a ostatních aktérů kariérového poradenství v regionu.

Kompetence k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

V této oblasti bylo jako klíčový problém definováno, že „Žáci nejsou dostatečně podnikaví, iniciativní a kreativní“. Mezi hlavní příčiny patří malý zájem ze strany žáků rozvíjet své kompetence, nižší míra individuálního přístupu pro vzdělávání žáků a rozdílné schopnosti a dovednosti učitelů. Problém bude řešen posílením podpory žáků v podnikavosti, iniciativě a kreativitě, podpořením aktivit zaměřených na podporu podnikavosti, iniciativy a kreativity žáků pro pedagogické pracovníky, podporou podnikavosti, iniciativy a kreativity mimo vlastní výuku prostřednictvím spolupráce s firmami a podnikateli.

Polytechnické vzdělávání

V rámci klíčové oblasti polytechnického vzdělávání byl jako zásadní problém identifikován: „Nízký zájem žáků o polytechnické a odborné vzdělávání“. Tento problém má v mnoha ohledech své příčiny především ve slabé vnitřní motivaci žáků a povrchnímu společenskému přístupu. Žáci se často obávají náročnosti polytechnického a odborného vzdělávání, neboť v naší společnosti je celkově podhodnocena připravenost i motivace k tomuto vzdělávání. Školy ne vždy disponují dostatečnými prostorovými, materiálními a personálními kapacitami, které by odpovídaly nejmodernějším poznatkům a technologiím především v důsledku nedostatku finančních prostředků. Spolupráce mezi jednotlivými aktéry v rámci polytechnického a odborného vzdělávání je rovněž částečně komplikována legislativní i administrativní náročností. Problém bude řešen zejména: zajištěním kvalitního polytechnického vzdělávání

odpovídajícího nejnovějším trendům a potřebám, zvýšením atraktivity polytechnického vzdělávání a zvýšením motivace a připravenosti žáků k polytechnickému vzdělávání.

Rozvoj škol jako center celoživotního učení (dalšího vzdělávání)

Klíčovým problémem oblasti rozvoje škol jako center celoživotního učení (dalšího vzdělávání) se jeví: „Nedostatečné využití potenciálu SŠ a VOŠ v oblasti dalšího vzdělávání, resp. celoživotního učení“, což je zapříčiněno především nedostatečným technickým, materiálním a personálním zabezpečením dalšího vzdělávání, resp. celoživotního učení ve školách, nedostatečnou spoluprací škol s klíčovými partnery z oblasti zaměstnanosti a rovněž nezájmem široké veřejnosti o další vzdělávání. Problém bude řešen zejména: vytvořením standardního zázemí pro realizaci dalšího vzdělávání ve školách, zvýšením spolupráce škol s klíčovými partnery z oblasti zaměstnanosti, dále pak podporou zájemců o další vzdělávání, resp. zohledněním jejich potřeb a možností, a v neposlední řadě také zvýšením propagace celoživotního učení.

Odborné vzdělávání včetně spolupráce zaměstnavatelů a škol

V rámci klíčové oblasti odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů byla zásadním problémem identifikována: „Nízká intenzita spolupráce škol, zaměstnavatelů a dalších relevantních subjektů“. S cílem zajistit efektivnější spolupráci byl zjištěny hlavní příčiny a nedostatky v oblasti odborného vzdělávání a spolupráce, a to konkrétně nedostatečné a zastaralé zázemí na školách, nízká připravenost žáků k odbornému vzdělávání, odbornému výcviku a praxi, dále pak nízká účast specialistů a odborníků z praxe v rámci procesu výuky a praktického vyučování, nedostačující kontakt pedagogů s reálnou praxí, malá provázanost teoretické a praktické výuky a především rozdílné záměry škol versus zaměstnavatelů. Problém bude řešen zejména: zabezpečením kvalitního a modernizovaného zázemí škol pro polytechnickou a odbornou výuku, zvýšením spoluúčasti zaměstnavatelů, výzkumných pracovišť či dalších relevantních subjektů na vzdělávání a výuce, zajištěním kontaktu pedagogů s reálnou praxí, moderními technologiemi a vývojem a v neposlední řadě také zahájením a rozvojem partnerské spolupráce, případně síťováním v oblasti polytechnického a odborného vzdělávání.

Společné vzdělávání

V klíčové oblasti Vzdělávání pro všechny byl navržen klíčový problém v následující podobě: „Nižší míra ztotožnění se škol/pedagogů s pojetím společného vzdělávání (nižší zájem škol/pedagogů o realizaci společného vzdělávání)“. Mezi hlavní příčiny problému patří nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve školách a nepřipravenost vnějších podmínek pro zavedení společného vzdělávání, nedostatek příležitostí i finančních prostředků pro vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků v oblasti společného vzdělávání, nižší motivace pedagogů ke společnému vzdělávání, malé povědomí škol o tom, jak pracovat s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a malý zájem škol, zřizovatelů a dalších o zavedení společného vzdělávání do praxe spolu s chybějící infrastrukturou a nabídkou činností pro zájmové a neformální vzdělávání mládeže s omezenými příležitostmi. Klíčový problém bude řešen dostatečným zajištěním teoretické a praktické připravenosti pedagogů na společné vzdělávání, zajištěním spolupráce a odstraněním komunikační bariéry mezi všemi zainteresovanými partnery působícími v oblasti společného vzdělávání, zajištěním technické připravenosti škol pro realizaci společného vzdělávání, podporou škol a školských zařízení při aplikaci principů společného vzdělávání v praxi a podporou aktivního zapojení žáků s omezenými příležitostmi do neformálního a zájmového vzdělávání.

Gramotnosti a klíčové kompetence

V klíčové oblasti gramotnosti a klíčové kompetence je v Královéhradeckém kraji definován tento hlavní problém: „Nesystematický rozvoj a omezená aplikace ve výuce klíčových kompetencí žáků a gramot-

ností u žáků napříč předměty, kdy výuka nevede žáky k dostatečnému rozvoji jejich gramotností a klíčových kompetencí“. Mezi zásadní příčiny problému patří především nízká motivace učitelů i žáků, nepříznivé podmínky pro individuální přístup, rozdílná míra schopností a dovedností učitelů, nedostatečné prostory pro aktivity, chybějící odpovídající vybavení, neochota některých rodičů ke spolupráci se školou, v některých ohledech negativní vliv společnosti, personální problém na školách – neodpovídající příprava studentů pedagogických fakult. Klíčový problém bude řešen zajištěním příznivých podmínek ke zvyšování dovedností a schopností pedagogických pracovníků včetně motivace vedoucí k aplikaci gramotností a klíčových kompetencí ve výuce, vytvořením podmínek pro aktivní zapojení žáků do výuky v závislosti na jejich individuálních schopnostech a potřebách ve školách a zřízení prostor mimo třídy vybavených odpovídajícími pomůckami potřebnými k rozvoji gramotností a klíčových kompetencí.